

Project Carrièrebegeleiding - Topsport Vlaanderen

SOPHIE COOLS

Van theorie naar praktijk

vlnr: Kristel Taelman (Carrièrebegeleider Topsport en Studie), Iris Ulenaers (Carrièrebegeleider Topsport en Tewerkstelling en de Na-topsportcarrière)

Het project carrièrebegeleiding kent sinds twee en een half jaar goede resultaten bij heel wat topsporters. Hoog tijd om op bezoek te gaan bij de carrièrebegeleiders Kristel Taelman en Iris Ulenaers, zelf ooit internationale en Belgische top in respectievelijk judo en tennis.

Hoe is het project ontstaan?

Kristel Taelman: “Het project is ontstaan onder impuls van Prof. Paul Wylleman. De sportpsycholoog aan de VUB doctoreerde destijds over carrièrebegeleiding en legde in die periode heel wat internationale contacten waar wij nu de vruchten van plukken. Paul Wylleman is met een voorstel tot project naar toenmalig topsportmanager Ivo Van Aken gestapt. Ivo Van Aken geloofde in het project en zo kon ik vanaf augustus 2007 aan de slag als carrièrebegeleider. Iris vervoegde in januari 2009 ons team.”

Het project begeleidt topsporters doorheen hun ganse topsportloopbaan. De focus ligt op de verschillende transities. Dat zijn momenten in het leven van een topsporter

waarop verschillende overgangen plaatsvinden. Zo kan rond de leeftijd van 18 jaar in de sportieve ontwikkeling een overgang plaatsvinden van de ontwikkelingsfase naar de perfectiefase. Die overgang kan gelijktijdig verlopen met een overgang op academisch vlak van het secundair onderwijs naar het hoger onderwijs. Daarnaast evolueert de jongere op die leeftijd ook van adolescent naar volwassene. De topsporter en ook zijn omgeving moet dan de nodige flexibiliteit, kennis en vaardigheden hebben om die transitie op een succesvolle manier door te komen. Ook de transitie van de topsportcarrière naar de na-topsportcarrière is een belangrijke periode. Ter voorbereiding van en tijdens die uitdagende momenten, kan de carrièrebegeleider ondersteuning bieden.

Figuur 1. Holistisch sporttalentontwikkelingsmodel (Wylleman & Lavallee, 2004). (De leeftijden zijn approximatief en kunnen sportspecifieke verschillen vertonen.)

Leeftijd	10	15	20	25	30	35
Sportieve ontwikkeling	Initiatiefase	Ontwikkelingsfase	Perfectiefase		Discontinuatiefase	
Individuele ontwikkeling	School-	Puber	Adolescent	Jong volwassene		Volwassene
Psychosociale ontwikkeling	Ouders Siblings	Peers Trainer Ouders		Partner		Familie (Trainer)
Studie- en beroeps carrière	Lager onderwijs	Secundair onderwijs	Hoger onderwijs	Professionele carrière		

Maakt elke topsporter transitie door?

Iris Ulenaers: “Ja, maar elke situatie is anders. Niet elke topsporter heeft carrièrebegeleiding nodig. Sommige atleten maken één of meerdere transitie moeiteloos door. Veel hangt ook af van het netwerk van de atleet.

Om even theoretisch te gaan: het zijn de transitie in bovenstaand model, het “holistisch sporttalentontwikkelingsmodel” van Prof. P. Wylleman, die de “moeilijke” momenten voorstellen, waarbij heel wat atleten extra begeleiding kunnen gebruiken. Het schema is uiteraard een theoretisch model, maar het is een zeer degelijk referentiekader voor praktijkwerk dat wij leveren.”

Hoe zijn jullie dan van start gegaan met het theoretisch model?

Kristel Taelman: “Bij aanvang van het project bleek onmiddellijk dat er op het veld een grote vraag was naar begeleiding die niet sportspecifiek of (para-)medisch was, maar eerder holistisch. Zo was er een lacune tussen de activiteiten en omkadering van de atleet als sporter en de activiteiten en

begeleiding die die jongere had als student. Als men van de combinatie een succes wil maken, moeten beide domeinen zeer precies op elkaar afgestemd zijn, rekening houdend met de overige acties die een topsporter moet ondernemen om opperbest te kunnen functioneren. Er bestond in de meeste hoger onderwijsinstellingen in Vlaanderen bijvoorbeeld wel een begeleider voor topsport en studie, maar die spitte zich dan vooral toe op het studievak. Ook bestond het “Topsportstudentenproject Hoger Onderwijs” (Blos) al, waarbij men de topsporters wil ondersteunen in hun keuze om topsport te combineren met studeren.

Na anderhalf jaar kregen we ook de kans om carrièrebegeleiding op te starten voor topsporters die topsport willen combineren met een parttimejob of atleten die denken aan de na-carrière of al dan niet gepland de topsportcarrière beëindigen. Eindelijk konden we een structuur opzetten die een antwoord bood aan het beruchte “zwarte gat”.

Carrièrebegeleiding kende een goede start omdat, met de theorie in het achterhoofd, vraaggestuurd wordt gewerkt. Bij elke vraag die we krijgen wordt naar een oplos-

sing gezocht en die antwoorden integreren we in ons aanbod. Dat blijkt toch een succesformule. De federaties die in het begin van het project instapten (zoals VTDL, VVB, GymFed) apprecieerden die aanpak enorm, omdat ze direct de meerwaarde voor de atleten ervoeren.”

Carrièrebegeleiding Topsport en Studie

In een eerste projectfase (vanaf augustus 2007) werd begeleiding aangeboden aan leerlingen/topsporters en topsporters/studenten om tot een optimaliseren van hun combinatie topsport en studie te komen. Kristel Taelman doet in hoofdzaak de begeleiding van de topsporters die (willen) studeren. Volgende topsporters komen in aanmerking voor het project “Carrièrebegeleiding: Topsport en Studie”:

1. elitesporters topsportfederatie
2. topsporters binnen Blosotopsportstudentenproject hoger onderwijs
3. topsporters binnen Vlaamse topsportprojecten en het gemeenschappelijk project “Be Gold”

Foto: VDAB

4. andere topsporters op basis van individueel dossier (onder andere beloftevolle jongere)

Waarom die doelgroep?

Kristel Taelman: “We werken met een afgebakende doelgroep waarbinnen we zoveel mogelijk topsporters optimaal willen begeleiden en dus zo goed mogelijke resultaten willen neerzetten. Via de info-sessies, workshops,... bereiken we uiteraard heel wat topsporters. Maar voor veel topsporters blijkt dat niet voldoende en is individuele begeleiding aangewezen. In 2009 werden 41 atleten intensief begeleid op individuele basis.”

Hoe gaat die begeleiding dan concreet in zijn werk?

Kristel Taelman: “Naast het reguliere aanbod aan informatie en begeleiding ter voorbereiding van de overgang naar het hoger onderwijs, wonen alle leerlingen van het laatste jaar van de topsportscholen in januari een workshop bij die wij organiseren: “Wat na de topsport-school?”. Naast de informatie die we geven aan de atleten zelf, vinden we het belangrijk om hun begeleiders: ouders, trainers, topsportcoördinatoren, topsport-schoolcoördinatoren,... zo goed als mogelijk te informeren. Hoe beter die personen kennis van zaken hebben, hoe meer ze de jongere op een gepaste manier kunnen steunen.

De workshop “Wat na de topsport-school?” is gericht op de aspecten die specifiek zijn voor topsporters. In juni volgt dan een individueel gesprek met dezelfde leerlingen. Tijdens dat gesprek wordt nagegaan waar de leerlingen staan in het keuzeprocess, of de eventueel

gemaakte keuzes realistisch zijn en of de atleten begeleiding kunnen gebruiken. Zo zijn er leerlingen die in juni nog twijfelen tussen 2 opleidingen aan 2 verschillende onderwijsinstellingen. Dan kan carrièrebegeleiding aan studie-keuzeoriëntatie doen, waarbij ook rekening wordt gehouden met de sportieve kant van het leven van die persoon. Het is ook mogelijk dat nog niet gekend is met wie zal worden samengewerkt op sportief vlak, waar en wanneer de trainingen zullen plaatsvinden,... Ook die zaken moeten worden uitgeklaard vooraleer tot een coherent geheel kan gekomen worden. Slechts een deel van die grote groep wordt nadien effectief individueel begeleid, maar het is belangrijk dat al die topsporters het nodige advies hebben gekregen en ons hebben leren kennen. Het is belangrijk dat de topsporters weten waar ze terecht kunnen, ook al is dat misschien op dat moment (nog) niet nodig. Velen onderschatten immers de combinatie van topsport met hoger onderwijs.”

Wat gebeurt er eens de atleet het secundair onderwijs heeft afgerond?

Kristel Taelman: “Met de topsporters die ik begeleid in de programma’s “studiestartbegeleiding” en “transitiebegeleiding” orobeer ik een mooi geheel te maken van alle aspecten die ze het komend academiejaar willen combineren. Dat houdt onder andere in dat we samen naar het departement van de onderwijsinstelling gaan waar de gewenste opleiding wordt aangeboden om na te gaan of de nodige flexibiliteiten aan de dag zullen gelegd worden om tegemoet te komen aan de specifieke noden van de topsporter. Dan is het be-

langrijk dat ik als carrièrebegeleider er ben om de vragen te stellen waar de topsporter nog niet aan denkt op dat moment. Dat overleg is tijdrovend, maar ook erg belangrijk. Zo is er bijvoorbeeld geen uniformiteit op vlak van topsportstatuten tussen de verschillende onderwijsinstellingen in het hoger onderwijs. Het zou heel handig zijn voor mij om aan een klas topsporters in het secundair onderwijs te kunnen zeggen aan welke criteria de jongeren moeten voldoen om in aanmerking te komen voor een topsportstatuut aan de universiteit of hogeschool, maar zo simpel is het niet.”

En als er dan in de loop van het jaar een probleem stelt. Stel een leerkracht wil de examens dan toch niet verplaatsen?

Kristel Taelman: “Dat gebeurt af en toe en dan is het mijn taak om te bemiddelen! Ik wil absoluut vermijden dat een topsporter in de onzekerheid leeft over wanneer hij een examen al dan niet zal moeten afleggen, terwijl hij zich op dat moment op een belangrijke wedstrijd moet focussen. Dan ben ik er om te zorgen dat er in zijn hoofd geen paniek ontstaat en dat er duidelijke afspraken komen met de onderwijsinstelling. Carrièrebegeleiding kan afspraken maken en bemiddelen, maar uiteindelijk heeft de onderwijsinstelling in dat verband volledige autonomie.”

Wat is het meest voorkomend probleem bij de combinatie studie en topsport?

Kristel Taelman: “Timemanagement! Een studerende topsporter moet alles zeer goed plannen. Zo maken we samen een meerjarenplan op, waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende domeinen van het leven van de topsporter: topsport (hoe wil je dat je carrière evolueert?), studie (hoeveel jaar denk je dat je zal studeren in combinatie met topsport?), sociale omgeving (wie is er belangrijk voor je? Hoe ga je die personen een plaats (blijven) geven in je leven?),... Maar ook de week- en maandplanning bekijken we samen of maken we, zoals in het begin vaak nodig blijkt, samen op.

Met plannen en organiseren alleen komt een topsporter/student er niet. Ook het communiceren met

bijvoorbeeld de onderwijsinstelling en begeleiders op sportief vlak, blijkt vaak een belangrijke vaardigheid. Hoe stuur je een correcte mail? Hoe profileer je je als topsporter? Hoe kaart je een probleem aan? Daarnaast is ook het beheersen van een goed studiemethodiek van groot belang! Na de eerste begeleiding wordt vooropgesteld waaraan zal gewerkt worden en die doelstellingen worden opgenomen in een begeleidingsplan dat besproken wordt met de topsportcoördinator van de federatie. Uiteraard steken gedurende het jaar onvoorzien vragenstukken de kop op, dan worden die probleemloos geïntegreerd in de individuele begeleidings-sessies.”

Carrièrebegeleiding Topsport en Tewerkstelling en de Na-topsportcarrière

In de tweede projectfase (vanaf januari 2009) wordt begeleiding aangeboden aan de door de Vlaamse Gemeenschap erkende huidige en voormalige topsporters met als doel hun topsportcarrière te combineren met een tewerkstelling (deeltijds of voltijds) en hen voor te bereiden op de carrière na het beëindigen van de topsportcarrière. Die begeleiding richt zich tot de topsporters met een tewerkstellingscontract bij het Bloso en/of Topsport Vlaanderen en de ex-topsporters die een tewerkstellingscontract gehad hebben bij het Bloso en/of Topsport Vlaanderen (tot 18 maanden na het beëindigen van de topsportcarrière). Iris Ulenaers doet in hoofdzaak die begeleiding. Zij is het centrale aanspreekpunt en zal vervolgens doorverwijzen naar één van de partners als daar nood aan is.

Is er een lijn te trekken in de problemen bij de combinatie topsport en tewerkstelling?

Iris Ulenaers: “Het lijkt misschien raar, maar we zien, net als bij de studenten, veel problemen op vlak van timemanagement. Topsporters die stoppen met hun topsportcarrière moeten een strak tijdsschema opmaken én aanhouden om alles succesvol te combineren. Zo zien we vaak dat ex-topsporters na hun topsportcarrière nog intensief aan sport willen doen, maar de nieuwe

combinatie werk, gezin en sport en nog eventuele andere verplichtingen zorgen daar vaak voor spanningen.

De combinatie werken en topsport wordt aangemoedigd om de topsporter al tijdens zijn topsportcarrière de mogelijkheid te geven om een zekere werkervaring op te doen en op die manier al in contact te komen met de arbeidsmarkt. Op die manier bouwt hij ook niet teveel achterstand op ten aanzien van bijvoorbeeld zijn niet-topsporter leeftijdsgenoot die al 10 à 15 jaar op de arbeidsmarkt actief is en al een ruimere werkervaring opgebouwd heeft. Ook komt het vaak voor dat de topsporter uit financiële nood zijn topsport met een job moet combineren. We zien dat vaak bij topsporters uit het zwemmen, judo, roeien, atletiek,... die toch veel minder verdienen dan bijvoorbeeld een voetballer.”

De samenwerking met UNIZO richt zich op het opstarten van een eigen zaak. Is daar veel interesse voor bij (ex-) topsporters?

Iris Ulenaers: “We zien toch dat er een groep topsporters is die na de topsportcarrière interesse heeft om een eigen zaak op te starten. De redenen daarvoor kunnen liggen in het feit dat een topsporter zijn vrijheid moeilijk kan opgeven (geen klassieke “nine to five” job) of gedurende de carrière een kapitaal heeft opgebouwd. In beide gevallen is een goede begeleiding van de (ex-)topsporter vaak nodig, zeker omdat je als “bekend figuur” de foute mensen kan aantrekken.”

Wie zijn jullie partners op vlak van tewerkstelling?

Iris Ulenaers: “Carrièrebegelei-

ding Topsport Vlaanderen heeft op vlak van Tewerkstelling en de na-topsportcarrière een aantal partnerships ontwikkeld met onder andere de VDAB, Unizo, t-groep en De Lijn. De VDAB richt zich op carrièrecoaching dat wil zeggen dat, als blijkt dat de atleet nood heeft aan een meer diepgaande begeleiding, de (ex-)topsporter een beroep kan doen op gespecialiseerde loopbaancoaches die zich specifiek focussen op loopbaanvragen.

Ten tweede zal Unizo zich richten op (ex-)topsporters die een eigen zaak/bedrijf willen oprichten. Er zal een verschillende begeleiding aangeboden worden voor de topsporters met een contract enerzijds en de werkzoekende topsporters anderzijds. Werkzoekende (ex-)topsporters kunnen instappen in een coachingtraject via het project “Ondernemen werkt” in samenwerking met de VDAB en Syntra. Zowel werkzoekende als werkende topsporters kunnen daarnaast een online begeleiding volgen via de “Startsimulator” of een meer begeleid traject via de “Startinstructeur”. Bovendien heeft Unizo een netwerk van bedrijven waar mogelijk (flexibele) stages voor (ex-)topsporters aangeboden kunnen worden. Unizo kan in haar netwerk ook gemakkelijk zoeken naar geïnteresseerde bedrijven.

Ten derde zal de inbreng van t-groep noodzakelijk zijn voor topsporters die tijdens hun topsportcarrière een zekere werkervaring willen opdoen zodat zij op termijn al een werkervaring opgedaan hebben en niet teveel achterstand oplopen ten opzichte van de “modale” werkende mens. De t-groep zal uitzendcontracten aanbieden voor een minimumduur van 3 uur en zal zorgen voor een flexibele

Foto: VDAB

inzet daarvan tijdens de topsportcarrière. Ook zal zij stageplaatsen aanbieden in haar eigen organisatie en zal zij een schakelpersoon zijn tussen de (ex-)topsporter en bedrijven in het zoeken naar andere stageplaatsen.

Ten slotte betekent een samenwerking met De Lijn een meerwaarde voor topsporters die tijdens hun sportieve carrière een werkervaring willen opdoen met name, onbezoldigde stages, die flexibel kunnen ingepland worden. De Lijn biedt diverse mogelijkheden van stages aan (onder andere in een technische omgeving, in een administratieve omgeving). Het is aangewezen dat de stage plaatsvindt in een omgeving die aanleunt bij de interesse en opleiding van de stagiair. Op die manier kunnen de topsporters een zekere werkervaring opdoen die hen zal helpen in een vlottere transitie naar hun professionele carrière.

Uit bovenstaande opsomming van onze kerntaken blijkt duidelijk dat wij het centrale aanspreekpunt vormen voor alles wat te maken heeft met tewerkstelling en bijscholing van de (ex-)topsporters. We legden, zoals hierboven al aangegeven, al heel wat contacten met verschillende interessante partners. Als een atleet stage wil lopen tijdens of na de topsportcarrière bekijk ik bijvoorbeeld met t-groep wat de verschillende mogelijkheden zijn, want de stage moet natuurlijk aanleunen bij de opleiding en interesses van de (ex-)topsporter. Het is de bedoeling om op korte termijn tot een vast netwerk van werkgevers te komen waar stage kan gelopen worden of een vaste tewerkstelling aangeboden kan worden."

Loop je met dit project geen risico dat de topsporters sneller stoppen met topsport omdat ze de mogelijkheden na de topsport inzien?

Iris Ulenaers: "Dat is een moeilijke vraag. We weten dat veel topsporters aan topsport blijven doen uit schrik voor wat erna komt, uit schrik voor het onbekende. Die angst proberen wij weg te nemen door onze begeleiding. Neem het voorbeeld van Dick Norman: hij stopt met tennis, hij vindt geen alternatief voor zijn topsportleven en start opnieuw, maar dan in het dubbelcircuit. Het is moeilijk om bekend terrein te verlaten voor iets

onbekends. Wij zorgen ervoor dat de topsporter de mogelijkheden leert kennen, en dat hij tijdig aan de na-topsportcarrière denkt en er zich werkelijk op voorbereidt. Als dat niet gebeurt, kan dat negatieve gevolgen met zich meebrengen bijvoorbeeld op financieel of op psycho-sociaal vlak. Het leren kennen van de mogelijkheden na de topsportcarrière creëert in het hoofd van de topsporter ook heel wat rust, zodat de focus op de huidige topsport kan gelegd worden."

Begeleiden, doorverwijzen, optimaliseren en beleidsaanbevelingen

Kan ik jullie project samenvatten als een begeleidingsproject?

Kristel Taelman: "Begeleiding is een belangrijk onderdeel, maar we doen meer dan dat. We informeren en begeleiden (ex-)topsporters, maar we hebben ook een doorverwijsfunctie. Als er een vraag is die we zelf niet kunnen oplossen, brengen we de topsporters graag in contact met specialisten ter zake.

Naast het werk met de topsporters en hun directe begeleiders, proberen we ook de structuren en het aanbod voor topsporters, die verband houden met carrièrebegeleiding, te optimaliseren. Daarnaast heeft de overheid ook oren naar de aandachtspunten die door ons naar voren worden gebracht. Het is bijzonder interessant om een directe link te hebben zowel met het werkveld als met de overheidsinstanties die betrokken zijn bij topsport."

Project carrièrebegeleiding en topsportfederaties

Wat is de rol van en de samenwerking met de federaties?

Iris Ulenaers: "Allereerst is het belangrijk dat federaties, trainers en topsportcoördinatoren belang hechten aan het behalen van een diploma, aan succes op werkgebied en aandacht hebben voor de na-topsportcarrière. Dat besef moet tot op clubniveau kunnen doorsijpelen en geconcretiseerd worden."

Kristel Taelman: "Daarnaast is het belangrijk dat een instap van een topsporter in ons project in samenwerking met de topsportfederatie verloopt. We werken samen met, en niet naast, de federatie. Daarom ook dat het belangrijk is dat we de federaties en alle betrokkenen zo goed als mogelijk informeren over de begeleiding die we kunnen aanbieden."

Wat houdt de samenwerking met een federatie precies in?

Kristel Taelman: "De begeleiding gebeurt rechtstreeks met de topsporter, maar altijd via een georganiseerde communicatie en duidelijke afspraken met de federatie. Het zou ideaal zijn als de carrièrebegeleider op de vergaderingen van het interdisciplinair begeleidingsteam aanwezig is. Daar wordt de atleet in zijn geheel besproken, wat interessant en efficiënt is voor alle betrokkenen! Wij sturen op onze beurt verslagen over de begeleiding van de topsporters door naar de topsportcoördinator. Zo kan de topsportcoördinator of trainer de begeleiding die door ons gebeurt perfect opvolgen. Daarnaast hebben we jaarlijks of tweejaarlijks een gesprek met topsportcoördinator over de topsporters. We evalueren dan de evolutie van de atleten die begeleid werden en bespreken de verderzetting van de begeleiding. Atleten die hun eigen weg gevonden hebben, laten we graag los. Op die manier komt er ook ruimte vrij om andere topsporters op weg te helpen."

Meer weten?

Neem contact op met "Carrièrebegeleiding":

Kristel Taelman,
Carrièrebegeleider Topsport en Studie, via carrierebegeleiding.studie@vub.ac.be of 0477 68 52 06.

Iris Ulenaers,
Carrièrebegeleider Topsport en Tewerkstelling en de Na-topsportcarrière via carrierebegeleiding.tewerkstelling@vub.ac.be of 0474 49 31 18.

